

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL MANAGEMENT BY USING THE COLLABORATIVE TEAM TEACHING APPROACH

อนรรฆ สมพงษ์

Anuk Somphong

สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร สกลนคร 47000

Program in Social Studies, Faculty of Education, Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author: E-mail: mekanuk@hotmail.com

รับบทความ 18 กรกฎาคม 2565 แก้ไขบทความ 25 ธันวาคม 2565 ตอรับบทความ 3 มกราคม 2566 เผยแพร่บทความ เมษายน 2566

บทคัดย่อ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน 2) ออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษา ต่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ อาจารย์ผู้สอน และนักศึกษาที่ลงทะเบียนรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 259 คน แบ่งเป็นอาจารย์ 9 คน และนักศึกษา 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้สอนและผู้เรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา หาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สภาพการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมาพบปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอน โดยปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากการบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ คณาจารย์ผู้สอนไม่มีความหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนแยกตามหมู่เรียนทำให้ผู้เรียนละหมู่เรียนได้รับความรู้ที่แตกต่างกันไป ผู้สอนแต่ละคนยังต้องสอนในหัวข้อที่ตนเองไม่ถนัด อีกทั้งเนื้อหาในรายวิชายังขาดความยืดหยุ่น และหลากหลาย ผู้เรียนจึงได้รับความรู้จำกัด แต่ขาดทักษะในด้านอื่นๆ รวมไปถึงการวัดประเมินผลที่ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของรายวิชาและความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เอื้ออำนวย ส่งผลกระทบต่อบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนตามมา

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสอนขึ้น โดยแบบจำลอง ADDIE เป็นกรอบในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสอนเป็นทีม (Team-Teaching Approach) ประยุกต์เข้ากับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และการออกแบบดับเบิล ไดมอนด์ (Double Diamond Design) พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่เรียกว่า Collaborative Team Teaching Approach (CTTA) แล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย หลังจากการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.20$) โดยในด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ในประเด็นทีมผู้สอนมีความเป็นกันเอง รับฟัง และให้โอกาสผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนการสอนเป็นทีม, การคิดเชิงออกแบบ, แบบจำลอง ADDIE

ABSTRACT

The research objectives were to 1) examine conditions and problems of teaching and learning management, 2) design and develop teaching and learning management based on the collaborative team teaching approach, and 3) explore student satisfaction toward the developed teaching and learning management based on the collaborative team teaching approach. The participants of this study were selected through purposive sampling, including nine teachers and 250 students who enrolled in the *Thai Society and Globalization* course at Sakon Nakhon Rajabhat University in the second semester of the academic year 2021, yielding a total of 259 participants. The research instrument was a set of questionnaires. The data were analyzed by using content analysis, mean, percentage, and standard deviation.

The research findings indicated that the current teaching and learning conditions were influenced by past educational practices. A majority of the problems stemmed from unsystematic practices, a lack of diversity in teaching approaches, and a compartmentalized teaching and learning system, which resulted in the uneven distribution of knowledge among students. Teachers were also compelled to teach topics outside their areas of expertise. In addition, the course content was inflexible and limited in its scope, leading to insufficient knowledge acquisition among students and hindered the development of other skills, such as evaluation and measurement, which were inconsistent with the course objectives, and student needs. The budget allocated to these activities was also insufficient, which impacted the provision of management services, and teaching and learning initiatives.

Based on the mentioned problem above, the researcher has developed a teaching model to address the issues using the ADDIE model as a framework for designing the learning process. The Collaborative Team-Teaching Approach (CTTA) was created, integrating the team-teaching approach with the design thinking process and a double-diamond design. The developed teaching model was implemented on the target audiences, and after the intervention, the results indicated a high level of student satisfaction with the teaching and learning management utilizing the team-teaching approach ($\bar{X} = 4.20$), with the teacher aspect reaching the highest level. When considering each aspect, the teaching team was found to be approachable, attentive, and conducive to student input at the highest level ($\bar{X} = 4.30$).

Keywords: Team-Teaching Approach, Design Thinking, ADDIE Model

บทนำ

หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมายถึง วิชาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรอบรู้อย่างกว้างขวาง มีโลกทัศน์ที่กว้างไกลมีความสนใจ ธรรมชาติตนเอง ผู้อื่น และสังคม เป็นผู้ใฝ่รู้สามารถคิดอย่างมีเหตุผลสามารถใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารความหมายที่ดี มีคุณธรรม ตระหนักในคุณค่าของศิลปะ และวัฒนธรรมทั้งของไทย และของประชาคมนานาชาติ สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตและ ดำรงตนอยู่ในสังคมได้เป็นอย่างดีสถาบันอุดมศึกษาอาจจัดวิชาศึกษาทั่วไปในลักษณะจำแนกเป็นรายวิชา หรือลักษณะบูรณาการใด ๆ ก็ได้ โดยผสมผสานมนุษยศาสตร์ ภาษา และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์ กับคณิตศาสตร์ในสัดส่วนที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของ วิชาศึกษาทั่วไป (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552, หน้า 14)

รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นรายวิชาหนึ่งที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียน เข้าใจสาระสำคัญและสถานการณ์ปัจจุบันของโลกาภิวัตน์ รวมไปถึงแนวโน้มและทิศทางการพัฒนาของสังคมไทยท่ามกลางการ เปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวใช้ชีวิตอย่างรู้เท่าทันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่กำลังเกิดขึ้นและ เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

ที่ผ่านมารายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ จัดการเรียนการสอนรูปแบบเดิมมาโดยตลอด ผู้สอนแต่ละคนจะได้รับมอบหมาย ให้จัดการเรียนการสอน 1 คนต่อ 1 ห้องเรียน (ห้องเรียนละประมาณ 20-100 คน) ผู้สอนแต่ละคนจะดำเนินการสอนตามหัวข้อที่ กำหนดไว้ในโครงการสอน (Course syllabus) ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์มีลักษณะเป็นวิชาสหวิทยาการ (Interdisciplinary) จึงมีเนื้อหามาก และประกอบไปด้วยหลากหลายศาสตร์ แต่อาจารย์ที่สอนส่วนใหญ่มาจากสายสังคมศาสตร์และ มนุษยศาสตร์ อีกทั้งผู้สอนแต่ละคนยังต้องสอนในหัวข้อที่ตนไม่ถนัด ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ การให้อิสระกับผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนแต่ละคนมีวิธีการออกแบบการเรียนการสอนแตกต่างกัน ส่งผลให้ผู้เรียนในแต่ละห้องได้รับความรู้ ความเข้าใจ และได้รับการประเมินผลที่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของรายวิชา

จากสภาพการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนรายวิชานี้ขึ้น จากการศึกษาเอกสารที่ เกี่ยวข้อง พบว่า การสอนเป็นทีม (Team-Teaching) น่าจะสอดคล้องกับบริบทของรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ที่ประกอบด้วย เนื้อหาที่หลากหลาย มีผู้สอนที่มาจากหลากหลายสาขาและความเชี่ยวชาญเฉพาะ ดังที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) กล่าวว่า การสอนเป็น ทีมใช้กันมาเป็นเวลานานแล้ว แต่ในระดับอุดมศึกษาได้มีการนำแนวความคิดนี้ไปใช้ไม่มากนัก และถึงแม้ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ ทางด้านการเรียนไม่แตกต่างจากการสอนแบบธรรมดา แต่การปรับตัวทางสังคมดีกว่า เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้กับผู้สอนหลายๆ คน คนที่มีความชำนาญเฉพาะด้านในวิชาเดียวกัน

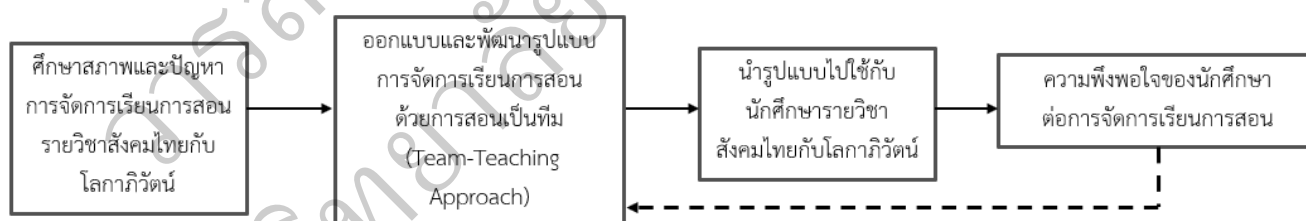
จะเห็นได้ว่า การสอนเป็นทีมเป็นการสอนรูปแบบหนึ่งที่เหมาะกับผู้อสอน และผู้เรียนที่มีจำนวนมาก รวมไปถึงเป็นการสอนที่เหมาะสมกับรายวิชาที่มีเนื้อหาหลากหลาย อีกทั้งยังเป็นการสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคณาจารย์ผู้สอนด้วย ดังที่ Buckley (2000) กล่าวว่า การสอนเป็นทีมเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สอนที่ทำงานอย่างตั้งใจสม่ำเสมอ และร่วมมือกันเพื่อช่วยให้กลุ่มผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน โดยผู้สอนร่วมมือกันกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร ออกแบบหลักสูตร เตรียมแผนการสอนของแต่ละบุคคล จัดการเรียนการสอน และประเมินผล ภายในพื้นที่การเรียนการสอนที่เหมาะสม ในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงสมรรถนะให้ได้อีกมากที่สุด

จากสาเหตุที่กล่าวมา การสอนเป็นทีม จึงจำเป็นและสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้วิจัยในฐานะผู้ประสานงานรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ จึงมุ่งที่จะปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป รวมไปถึงสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของรายวิชา และเป้าหมายของมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ขึ้น เพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน ออกแบบการจัดการเรียนการสอน และศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม ซึ่งจะเป็นแนวทาง และเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนในรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ รวมไปถึงรายวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods) ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ดำเนินการเก็บข้อมูลผ่านการจัดการเรียนการสอน โดยมีวิธีการดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มีจำนวนทั้งหมด 259 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างในขั้นการศึกษาสภาพและปัญหา รวมไปถึงขั้นการออกแบบและพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอน ประกอบไปด้วย อาจารย์ผู้สอนรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 9 คน
2. กลุ่มตัวอย่างในขั้นการนำรูปแบบการสอนไปใช้ และการศึกษาความพึงพอใจ ประกอบไปด้วย นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 250 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบไปด้วย

1. แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ผู้สอน ในประเด็นสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ โดยแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (open-ended questions) ใช้คำตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และคำถามแบบปลายเปิด (open end) ที่คำตอบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการออกแบบและพัฒนาารูปแบบการสอน ผู้วิจัยได้เชิญคณาจารย์ผู้สอนเข้ามาออกแบบรูปแบบการสอนในรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ ด้วยวิธีการระดมสมอง (Brainstorming) ทำให้ได้โครงการสอน แผนการสอน และรูปแบบการจัดการเรียนการสอน

3. แบบสอบถามสำหรับนักศึกษา เพื่อสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีมรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ โดยแบบสอบถามใช้คำตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และคำถามแบบปลายเปิด (open end) ที่คำตอบแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้สอนกับนักศึกษา ส่วนแบบสอบถาม ทั้ง 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้สอน และแบบสอบถามสำหรับผู้เรียน เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องก่อนนำไปใช้ โดยใช้ IOC ตรวจสอบแล้วดำเนินการแก้ไข พบว่า แบบสอบถามมีค่าเฉลี่ยมากกว่า 0.5 ส่วนค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้เท่ากับ 0.85 จากนั้นจึงนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจึงนำมาใช้เก็บข้อมูลวิจัย

หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลจากแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด โดยข้อมูลที่เป็นค่าสถิตินำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง ส่วนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหา นำมาบรรยายสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้สถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนการสอน รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์

รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป เป็นรายวิชาเลือก ในกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ จำนวน 3 หน่วยกิต ที่ผ่านมารายวิชานี้จัดการเรียนการสอนในรูปแบบเดียวมาตลอด โดยผู้สอนทั้งหมดมาจากสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แต่ละคนจะได้รับมอบหมายให้จัดการเรียนการสอน 1 คนต่อ 1 ห้องเรียน (ห้องเรียนละประมาณ 20-100 คน) ผู้สอนแต่ละคนจะดำเนินการสอนตามหัวข้อที่กำหนดไว้ในโครงการสอน (Course syllabus) ที่ออกแบบร่วมกัน โดยผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนในรูปแบบของตนเอง ส่วนการวัดประเมินผลจะมีการสอบปลายภาคโดยมีข้อสอบกลางที่คณาจารย์ผู้สอนทุกคนออกข้อสอบร่วมกัน และผู้เรียนทุกคนจะต้องทำข้อสอบเหมือนกันทุกคน

2. ปัญหาจากการจัดการเรียนการสอน

2.1 ปัญหาด้านงบประมาณ

งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในรายวิชามีข้อจำกัดในการนำบริหารจัดการ ส่งผลให้การจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ค่อนข้างจำกัด ไม่เอื้ออำนวยต่อผู้สอน และไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้เรียน อีกทั้งจากการจัดการเรียนการสอนในแต่ละหมู่เรียน มีความแตกต่างกันตามอาจารย์ที่สอนและควบคุมในแต่ละหมู่เรียนทำให้มีความต้องการการสนับสนุนงบประมาณที่แตกต่างกันและต้องการความยืดหยุ่นสูงตามลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่าง แต่งบประมาณที่จัดสรรมาให้เป็นลักษณะเดียวกันซึ่งไม่สอดคล้องกับความหลากหลายของการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ หากในรายวิชาสามารถจัดเสวนาเชิญวิทยากรภายนอกมาร่วมแลกเปลี่ยนในบางประเด็นจะยิ่งเพิ่มทักษะความคิด ความเข้าใจและการออกแบบชีวิตภายใต้ยุคสมัยดังกล่าวได้ดียิ่งขึ้น แต่ที่ผ่านมางบประมาณในส่วนนี้ไม่เอื้ออำนวยและไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียน

2.2 ปัญหาด้านบุคลากร

คณาจารย์ที่สอนในรายวิชานี้มาจากสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทั้งหมด แต่รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์มีลักษณะเนื้อหาที่เป็นสหวิทยาการ (Interdisciplinary) จึงมีเนื้อหาหลากหลายศาสตร์ มีขอบเขตนอกเหนือจากสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แต่อาจารย์ที่สอนส่วนใหญ่มาจากสายสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ อีกทั้งผู้สอนแต่ละคนยังต้องสอนในหัวข้อที่ตนเองไม่ถนัด ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนได้ไม่เต็มที่ นอกจากนี้ คณาจารย์ผู้สอนยังต้องสอนจำนวนหลายกลุ่มผู้เรียน ทำให้เกิดความเหนื่อยล้า ขณะเดียวกันผู้สอนบางคนยังไม่เข้าใจการจัดการเรียนการสอน ทำให้การจัดการเรียนการสอน และการควบคุมคุณภาพของเนื้อหาทำได้ค่อนข้างยาก

2.3 ปัญหาด้านเนื้อหาสาระของรายวิชา

การที่คณาจารย์ผู้สอนมีพื้นฐานความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเรื่องความเข้าใจในรายวิชาแตกต่างกัน ทำให้เกิดความแตกต่างกันตามการตีความคำอธิบายรายวิชาของอาจารย์ที่สอนและควบคุมในแต่ละหมู่เรียนมีความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน ทำให้เนื้อหาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชามีความแตกต่างกันเป็นอย่างมาก บางประเด็นที่ควรสอนกลับถูกละเลย ไม่ถูกนำมาสอน หรือถูกลดระดับความเข้มข้นลง อีกทั้งเนื้อหาในรายวิชายังให้ความสำคัญกับแนวคิดทฤษฎี มากกว่าการปฏิบัติ จึงขาดความยืดหยุ่น และหลากหลาย ผู้เรียนจึงได้รับแต่ความรู้ แต่ขาดทักษะในด้านอื่น ๆ นอกจากนี้ เนื้อหาสาระของรายวิชาให้ความสำคัญกับแนวคิดและทฤษฎีของโลกาภิวัตน์เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในส่วนของประวัติศาสตร์และพัฒนาการทั้งภายในและต่างประเทศ รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมไทยเป็นกรอบที่ค่อนข้างแข็งตัว เช่น ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมไปถึงการปรับตัวภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว

2.4 ปัญหาด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน

เนื่องจากคณาจารย์ผู้สอนแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกัน การจัดการเรียนการสอนจัดแบบแยกกลุ่มผู้เรียน และมีอาจารย์ผู้สอน และกลุ่มเรียนแยกเป็นอิสระ อาจารย์แต่ละท่านมีพื้นที่เฉพาะในการจัดการเรียนการสอนของตนเองไม่ต้องขึ้นกับผู้อื่น การประชุมพูดคุยเพื่อหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนร่วมกันจึงเกิดขึ้นได้ยาก เนื่องจากไม่มีศูนย์กลางอำนาจในการจัดการรายวิชาที่คอยประสานควบคุม นอกจากนี้การที่มีการจัดการเรียนการสอนแยกตามหมู่เรียน ทำให้ผู้เรียนแต่ละหมู่เรียนได้รับความรู้ที่แตกต่างกันไป ถึงแม้จะมีการกำหนดหัวข้อในการเรียนการสอนเหมือนกัน แต่ในทางปฏิบัติผู้สอนแต่ละคนย่อมมีความรู้ ความเข้าใจ และความเชี่ยวชาญแตกต่างกัน ทำให้การจัดการเรียนการสอนมีความแตกต่างกัน ส่งผลกระทบถึงผู้เรียนในการเรียนรู้ รวมไปถึงการสอบปลายภาคที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องทำข้อสอบเหมือนกัน

2.5 ปัญหาด้านสื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนที่มีความถนัดในการใช้สื่อต่างกัน ทำให้ในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเดียวกัน มีรูปแบบการใช้สื่อที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ การจัดห้องเรียนมีความแตกต่างกัน สื่อที่ใช้ในแต่ละห้องเรียนจึงแตกต่างกัน บางห้องมีเพียงจอ บางห้องชาร์ต และเสียบาย อีกทั้ง สื่อการเรียนการสอนยังมีค่อนข้างจำกัด อาทิ เครื่องเสียง เครื่องฉายภาพ รวมไปถึงรูปแบบของห้องเรียนที่ออกแบบมาสำหรับการฟังบรรยาย แต่ไม่เอื้อต่อการทำกิจกรรมกลุ่ม หรือกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น บอร์ดเกมส์ การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

2.6 ปัญหาด้านการวัดและประเมินผล

อาจารย์ผู้สอนแต่ละคน มีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจแตกต่างกัน ทำให้อาจารย์แต่ละคนมีพื้นที่เฉพาะในการจัดการเรียนการสอนของตนเองไม่ต้องขึ้นกับผู้อื่น การวัดและประเมินผลเป็นไปตามที่อาจารย์ผู้สอนกำหนด ส่งผลให้การประเมินผลมีความหลากหลายทั้งในส่วนของเนื้อหาตามเป้าประสงค์และเกณฑ์การให้คะแนน ส่วนรูปแบบการวัดผลเป็นไปตามที่อาจารย์ผู้สอนกำหนด ส่วนใหญ่ประเมินผลผ่านแบบทดสอบระหว่างเรียน การสอบปลายภาค และการทำรายงานส่ง ส่งผลให้ผู้เรียนขาดการฝึกทักษะที่สำคัญและจำเป็น

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จากสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารต่าง ๆ เพื่อทำการปรับเปลี่ยนรูปแบบ และวิธีการจัดการเรียนการสอน โดยเชิญคณาจารย์จากหลากหลายคณะเข้าร่วมมาทำงาน มีการเตรียมตัว และวางแผนอย่างเป็นระบบ โดยการระดมสมองจากคณาจารย์ผู้สอนร่วมกันออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการจัดการเรียนการสอนเป็นทีมเป็น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการสอนด้วยการสอนเป็นทีมขึ้น ซึ่งการพัฒนาการสอนในครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักของวิธีการระบบ (System Approach) ที่ครอบคลุมกระบวนการทั้งหมด โดยใช้ ADDIE Model (Branch, 2009) เป็นกรอบในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนเป็นแนวทางที่มีลักษณะที่ยืดหยุ่น ในส่วนการออกแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบการสอนขึ้น โดยใช้กระบวนการสอนเป็นทีม (Team-Teaching Approach) ประยุกต์เข้ากับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และ การออกแบบดับเบิล ไดมอนด์ (Double Diamond Design)

การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และกระบวนการออกแบบดับเบิล ไดมอนด์ (Double Diamond) มีความคล้ายคลึงกัน สามารถนำมาผสานกันได้ รวมไปถึงกระบวนการทำงานแก้ปัญหาด้วยการคิดเชิงออกแบบจะเรียงลำดับขั้นตอนต่อเนื่องที่ชัดเจน แต่กระบวนการคิดเชิงออกแบบไม่ใช่กระบวนการที่เป็นเส้นตรง และในการทำงานจริงจะพบว่าการแก้ปัญหาด้วยการคิดเชิงออกแบบตามขั้นตอนดังกล่าวไม่เรียงลำดับเป็นเส้นตรงจากต้นจนจบเพียงครั้งเดียว แต่จะพิจารณาผลของการแก้ปัญหาทุกขั้นตอนและทำงานวนซ้ำขั้นตอนต่าง ๆ หลายครั้ง เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ปัญหา หรือทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เช่น นำผลที่ได้จากการนำต้นแบบไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องไปใช้รับปัญหาใหม่ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการแก้ปัญหาที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ใช้มากที่สุด (กลยา ตันติยาสวัสดิกุล, 2565, หน้า 58)

ในส่วนโปรแกรมการสอนเป็นทีม (Team Teaching Program) ผู้เรียนได้นำเนื้อหาจากหนังสือ Team Teaching What, Why, and How ของ Francis J. Buckley Buckley (2000:19-23) ซึ่ง Buckley ได้เสนอแนวทางของการวางแผนโปรแกรมการสอนเป็นทีม ทั้งหมด 11 ขั้นตอน

3.2 รูปแบบการสอนและการนำไปใช้

ผู้วิจัยนำกระบวนการดังที่ได้กล่าวข้างต้น ได้แก่ การคิดเชิงออกแบบ กระบวนการออกแบบดับเบิล ไดมอนด์ และโปรแกรมการสอนเป็นทีมมาปรับผสานกันและนำไปทดลองใช้ในชั้นเรียน โดยเรียกรูปแบบการสอนนี้ว่า Collaborative Team Teaching Approach (CTTA) แบ่งออกเป็น 3 ขั้น 9 กระบวนการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างความเข้าใจ (Understand)

การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง (Empathize)

กระบวนการที่ 1 กำหนดกลุ่มเป้าหมาย ทำความเข้าใจผู้เรียน กระบวนการนี้เป็นการเริ่มต้นทำความเข้าใจผู้เรียน ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเป็นพื้นฐานของการออกแบบโดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้สอนจะไม่สามารถแก้ปัญหาให้กลุ่มเป้าหมายได้หากไม่เข้าใจผู้เรียนได้อย่างแท้จริง ผู้สอนสามารถเข้าใจผู้เรียนได้โดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การมีส่วนร่วม การฝังตัวไปกับกลุ่มผู้เรียน การเข้าไปสัมภาษณ์ หรือการทำแบบสำรวจ เป็นต้น

การกำหนดกรอบของโจทย์ (Define)

กระบวนการที่ 2 กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ผลที่คาดหวัง สภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้น กระบวนการนี้เป็นการกำหนดกรอบปัญหาที่ผู้สอนกำลังจะพยายามแก้ไขที่ค้นพบจากผู้เรียน ว่าความต้องการที่จำเป็น และข้อมูลเชิงลึกของผู้เรียนคืออะไร สามารถสรุปออกมาเป็นความท้าทาย หรือโจทย์ที่มีความหมายได้ โดยมีพื้นฐานความเข้าใจจากกลุ่มผู้เรียนเป็นสำคัญ การกำหนดกรอบปัญหา มุมมองที่มีต่อปัญหา (point of view) จะทำให้เห็นความชัดเจนของปัญหาที่จะแก้ ซึ่งควรกำหนดกรอบปัญหาจากข้อมูลเชิงลึกที่ได้มาจากกลุ่มผู้เรียน โดยมีเครื่องมือสำคัญ เช่น การเล่าเรื่องราวของผู้เรียน (Storytelling) แบบสอบถามสภาพปัญหาของผู้เรียน เป็นต้น

ขั้นที่ 2 การสร้างสรรค์ (Create)

การสร้างความคิด (Ideate)

กระบวนการที่ 3 ระดมสมองในการวางแผนกระบวนการสอน กระบวนการนี้เป็นการระดมสมอง (Brainstorming) สร้างความคิด สร้างทางเลือกของการออกแบบการสอน ต้องเป็นกระบวนการที่เปิดกว้าง การค้นหาทางออกที่แตกต่างหลากหลาย พยายามมองหาวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้เกิดวิธีการที่สร้างสรรค์ ควรระดมความคิดในหลากหลายมุมมอง หลากหลายวิธีการ ออกมาให้มากที่สุด โดยผู้สอนอาจใช้วิธี การเล่าเรื่อง (Storytelling) เข้ามาช่วยในการสร้างความคิด เป็นสื่อกลางที่ดีในการเชื่อมโยงผู้เรียนเข้ากับการคิดได้

กระบวนการที่ 4 ปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อกระบวนการสอน กระบวนการนี้เป็นการหาข้อมูลจำเป็นอย่างต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริม หรือขัดขวางการใช้ยุทธศาสตร์ หรือกระบวนการสอนที่เสนอมา เช่น ปัจจัยสิ่งแวดล้อมในด้านเวลาเรียน ขนาดห้องเรียน แสงสว่างมีผลอย่างไร รวมไปถึงปัจจัยด้านบุคลิกภาพ ด้านพฤติกรรมของผู้สอน ผู้สอนแต่ละคนมีลักษณะอย่างไร เป็นต้น

กระบวนการที่ 5 ประเมินกระบวนการสอนที่เลือกใช้ กระบวนการนี้เป็นการประเมินกระบวนการสอนที่เลือกใช้ ประเมินโดยใช้ผลที่คาดหวังหลัก ๆ และผลที่คาดหวังที่พึงประสงค์เป็นเกณฑ์ รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ถ้าไม่เลือกใช้ เกิดปัญหาอะไรขึ้น อาจจะย้อนกลับไปดูกระบวนการก่อนหน้านี้ว่ามีข้อผิดพลาดอะไรเกิดขึ้น

ขั้นที่ 3 การเตรียมส่งมอบ (Deliver)

การสร้างต้นแบบ (Prototype)

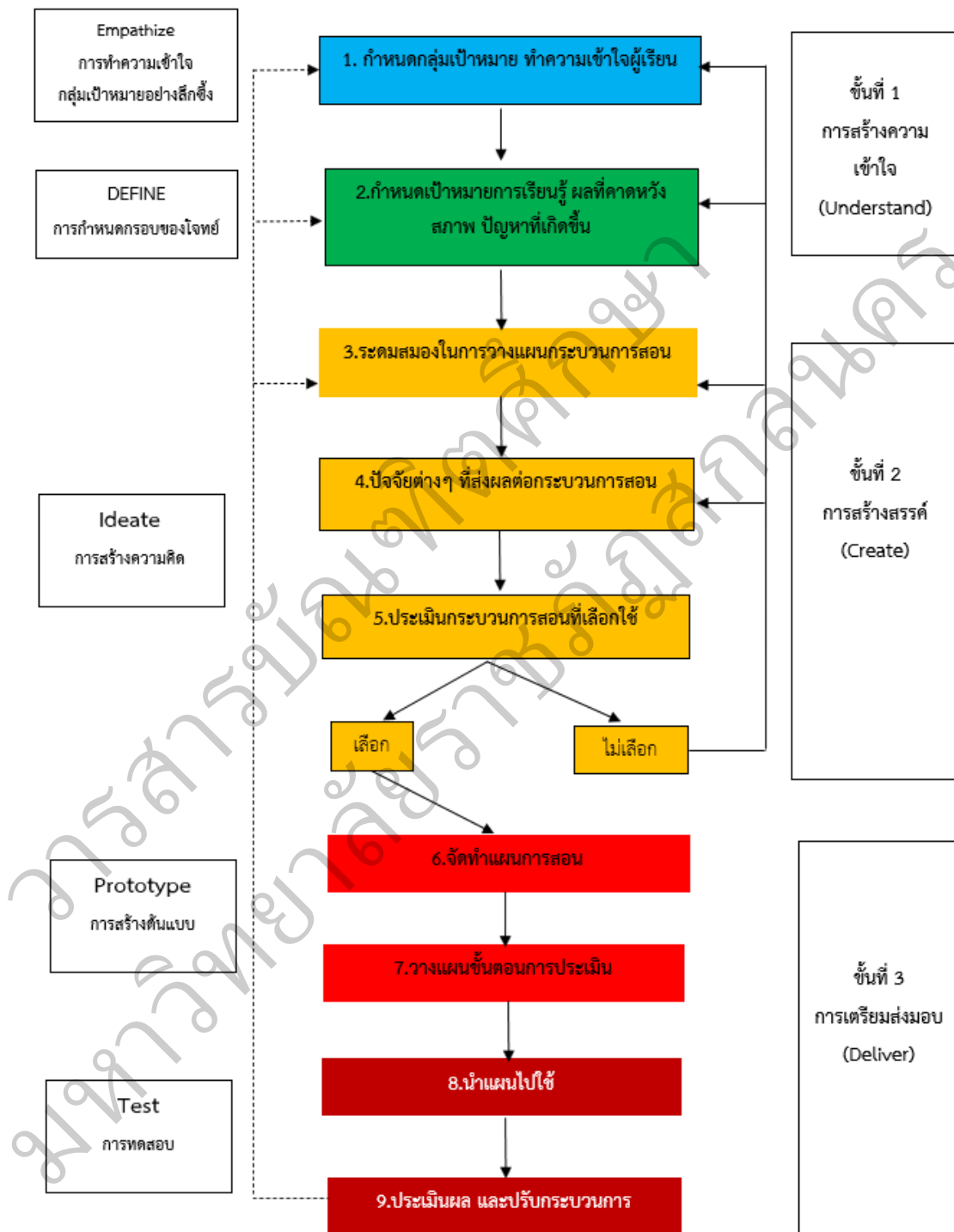
กระบวนการที่ 6 จัดทำแผนการสอน กระบวนการนี้เป็นการจัดทำแผนการสอน ใครเป็นคนทำ ทำอย่างไร ทำเมื่อไหร่ เป็นเรื่องสำคัญสำหรับทีมผู้สอนทุกคนที่จะทราบสิ่งที่คาดหวังจากผู้สอนแต่ละคน เพื่อที่จะได้แบ่งภาระหน้าที่ได้อย่างเท่าเทียมและยุติธรรม ถ้าเห็นพ้องต้องกันในเป้าหมายและวิธีการมากเท่าไร ปัญหาที่จะเกิดขึ้นน้อยลง

กระบวนการที่ 7 วางแผนขั้นตอนการประเมิน กระบวนการนี้เป็นการวางแผนการประเมินว่ามีสารสนเทศอะไรบ้างที่จำเป็น จะเก็บรวบรวมอย่างไร ใครจะเป็นผู้ประเมิน ทีมผู้สอนมีการสื่อสาร และร่วมมือกันมากน้อยเพียงไร จุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชาประสบผลหรือไม่ จะสังเกต ติดตามได้อย่างไร เป็นต้น

การทดสอบ (Test)

กระบวนการที่ 8 นำแผนไปใช้ กระบวนการนี้เป็นการนำแผนที่ทีมผู้สอนได้จัดทำและเลือกใช้ ไปใช้จริงกับผู้เรียน

กระบวนการที่ 9 ประเมินผล และปรับกระบวนการ กระบวนการนี้เป็นการประเมินผลต้นแบบที่ใช้ เปิดโอกาสให้ผู้สอนได้ทราบความคิดเห็นของผู้เรียนต่อต้นแบบ นั่นคือแผน และกระบวนการสอนที่เลือกใช้ ให้ทีมผู้สอนได้รวบรวมข้อวิจารณ์ ข้อเสนอแนะ และผลตอบรับ นำมาปรับปรุงต้นแบบให้ดียิ่งขึ้น หากผู้สอนทำเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องและสม่ำเสมอจะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความร่วมมือและการวิพากษ์ตัวเองที่ดี ช่วยให้เกิดความมั่นใจ ความสามัคคีและความรับผิดชอบ

ภาพประกอบ 2 แสดงรูปแบบ Collaborative Team Teaching Approach (CTTA) ที่พัฒนามาจาก กระบวนการการคิดเชิงออกแบบ กระบวนการออกแบบด้วยแบบจำลอง ไดมอนด์ และโปรแกรมการสอนเป็นทีม

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นทีม

รายการประเมินความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
ด้านเนื้อหา			
1. เนื้อหาที่เรียนมีความทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	4.24	0.796	มาก
2. เนื้อหาที่สอนมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน	4.14	0.817	มาก
3. เนื้อหาที่สอนมีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน	4.27	0.841	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านเนื้อหา	4.22	0.818	มาก
ด้านผู้สอน			
1. ทีมผู้สอนมีการเตรียมตัวในการสอนมาเป็นอย่างดี	4.32	0.772	มาก
2. ทีมผู้สอนมีความรู้ในเนื้อหาที่สอนเป็นอย่างดี	4.31	0.792	มาก
3. ทีมผู้สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดเนื้อหาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี	4.23	0.857	มาก
4. ทีมผู้สอนมีความเป็นกันเอง รับฟัง และให้โอกาสผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้	4.33	0.795	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านผู้สอน	4.30	0.804	มาก
ด้านสื่อ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน			
1. มีการจัดการเรียนการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วม	4.26	0.827	มาก
2. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย สอดคล้องและเหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน	4.11	0.849	มาก
3. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและอยากที่จะเรียนรู้	4.04	0.895	มาก
4. มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง	4.14	0.835	มาก
5. มีการใช้สื่อและเทคโนโลยีที่หลากหลาย และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเหมาะสม	4.18	0.840	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านสื่อ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน	4.15	0.850	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล			
1. มีเกณฑ์การวัดประเมินผลที่ชัดเจน	4.20	0.823	มาก
2. มีการวัดประเมินผลที่หลากหลาย	4.10	0.856	มาก
3. มีการวัดประเมินผลที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	4.17	0.860	มาก
รวมค่าเฉลี่ยด้านการวัดและประเมินผล	4.16	0.850	มาก
รวมค่าเฉลี่ยทุกด้าน	4.20	0.830	มาก

จากตาราง 1 พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$) รองลงมา ได้แก่ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.22$) ด้านการวัดประเมินผล ($\bar{X} = 4.20$) และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.15$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม สรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอน รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จากผลของสภาพการจัดการเรียนการสอนที่ผ่านมา รวมไปถึงผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามของอาจารย์ผู้สอน พบปัญหาที่เกิดขึ้นหลายประการที่ส่งต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ โดยปัญหาส่วนใหญ่เกิดจาก

การบริหารจัดการที่ไม่เป็นระบบ ประเด็นปัญหาด้านบุคลากร คณาจารย์ผู้สอนไม่มีความหลากหลาย การจัดการเรียนการสอนแยกตามหมู่เรียนทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่แตกต่างกันไป ผู้สอนแต่ละคนยังต้องสอนในหัวข้อที่ตนเองไม่ถนัด อีกทั้งเนื้อหาในรายวิชายังขาดความยืดหยุ่น และหลากหลาย ผู้เรียนจึงได้รับความรู้จำกัด แต่ขาดทักษะในด้านอื่น ๆ รวมไปถึงการวัดประเมินผลที่ขาดความหลากหลาย ไม่ตรงกับเป้าหมายของรายวิชา และความต้องการของผู้เรียน นอกจากนี้ งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรไม่เอื้ออำนวยทำให้การบริหารจัดการทำได้ยากส่งผลกระทบต่อจัดการเรียนการสอนให้ไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. ออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ผู้วิจัยออกแบบและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม โดยศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ และวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพ และปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนรายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ที่ผ่านมา ซึ่งการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยอาศัยหลักของวิธีการระบบ (System Approach) โดยใช้แบบจำลอง ADDIE (Branch, 2009) เป็นกรอบในการออกแบบ ซึ่งแต่ละขั้นตอนเป็นแนวทางที่มีลักษณะที่ยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถนำไปสร้างเป็นเครื่องมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามที่ ชรพล วิบูลย์ศรี (2557) กล่าวว่า แบบจำลอง ADDIE เป็นระบบที่ใช้ออกแบบและพัฒนาสื่อการสอนได้ดีตรงตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

การนำแบบจำลอง ADDIE ซึ่งเป็นแบบจำลองที่ประกอบด้วย การวิเคราะห์ (Analysis) การออกแบบ (Design) การพัฒนา (Development) นำไปใช้ (Implementation) และประเมินผล (Evaluation) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดที่มีความยืดหยุ่นและสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการสอนเป็นทีม (Team-Teaching Approach) ประยุกต์เข้ากับกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และ การออกแบบดับเบิล ไดมอนด์ (Double Diamond Design) ซึ่งเป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากแนวคิดที่หลากหลาย ได้รับความนิยมและแพร่หลายในปัจจุบัน ดังที่ กัลยา ตันติยาสวัสดิกุล (2565, หน้า 8) กล่าวว่า การคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) และกระบวนการออกแบบดับเบิล ไดมอนด์ (Double Diamond) มีความคล้ายคลึงกัน สามารถนำมาผสมผสานกันได้ รวมไปถึงกระบวนการทำงานแก้ปัญหาด้วยการคิดเชิงออกแบบจะเรียงลำดับขั้นตอนต่อเนื่องที่ชัดเจน แต่กระบวนการคิดเชิงออกแบบไม่ใช่กระบวนการที่เป็นเส้นตรง และในการทำงานจริงจะพบว่า การแก้ปัญหาด้วยการคิดเชิงออกแบบตามขั้นตอนดังกล่าวไม่เรียงลำดับเป็นเส้นตรงจากต้นจนจบเพียงครั้งเดียว แต่จะพิจารณาผลของการแก้ปัญหาทุกขั้นตอน และทำงานวนซ้ำขั้นตอนต่าง ๆ หลายครั้ง เพื่อพัฒนาแนวทางแก้ปัญหา หรือทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับกลุ่มเป้าหมาย เช่น นำผลที่ได้จากการนำต้นแบบไปทดสอบกับกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่เกี่ยวข้องไปใช้ปรับปรุงปัญหาใหม่ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ของการแก้ปัญหาที่ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย หรือผู้ใช่มากที่สุด

จากการนำแนวคิดดังกล่าวมาผสมผสาน พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการสอนที่เรียกว่า Collaborative Team Teaching Approach (CTTA) ผู้วิจัยมีความคิดที่จะพัฒนารูปแบบการสอนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนได้จริง เป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา โดยเน้นไปที่ตัวผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ได้ผลดียิ่งขึ้น อันเป็นจุดเริ่มต้นให้ผู้เรียนในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจกลุ่มเป้าหมายอย่างลึกซึ้ง ซึ่งการทำความเข้าใจ สภาพ และปัญหาของผู้เรียน จะทำให้ผู้สอนสามารถนำไปกำหนดเป้าหมาย และออกแบบแผนการสอนที่ตรงกับเป้าหมาย และผลที่คาดหวังไว้ ถ้าหากผลการทดสอบไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง ผู้สอนก็สามารถย้อนไปปรับกระบวนการได้ในขั้นต่าง ๆ โดยผู้สอนยังได้เรียนรู้การทำซ้ำ พัฒนาจากข้อผิดพลาด และการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยยึดหลักการการทำงานเป็นทีมเป็นสำคัญ ซึ่งผู้สอนจะร่วมกันแบ่งปัน ระดมความคิด ทำให้เกิดแนวคิดหลากหลายรูปแบบ หลากหลายวิธีการ หลากหลายมุมมอง อาจทำให้ค้นพบวิธีใหม่ ๆ หรือเกิดนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาได้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า รูปแบบการสอนเป็นทีมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเกิดประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียนดังนี้

1. ประโยชน์ต่อผู้สอน

การสอนเป็นทีมด้วยรูปแบบอย่างที่ไม่เป็นทางการ โดยทีมผู้สอนมีเป้าหมายร่วมกัน ในทุกกระบวนการ ตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน การสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง สมาชิกในทีมมีความสบายใจในการทำงาน การสร้างบรรยากาศในทีมที่ไม่เป็นทางการจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วม (Participation) ความเป็นมิตรในองค์กร ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนจะส่งผลกระทบต่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้ดี (Leclerc, Moreau, Dumouchel, และ Sallafranque-St. Louis, 2012; Linder, Post, และ Calabrese, 2012) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวรรณ คุ่มพร้อม สำลีพันธ์ (2561) ที่พบว่า ครูพอใจมากที่ได้สอนเป็นทีม เพราะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยังมีเพื่อนร่วมทีมมาร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ประโยชน์ต่อผู้เรียน

ผู้เรียนได้เรียนรู้กับคณาจารย์ผู้สอนที่มาจากหลากหลายศาสตร์ ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ วิธีการสอน และได้ทำกิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายไม่น่าเบื่อ ทั้งการจัดการเรียนการสอนภายในชั้นเรียน การเชิญวิทยากรภายนอกมาบรรยาย การรับชมภาพยนตร์ และการจัดนิทรรศการในระหว่างเรียน เป็นต้น ซึ่งนอกเหนือจากความรู้ที่ผู้เรียนได้รับแล้ว ยังถือเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้กับผู้เรียน และยังได้ฝึกทักษะต่าง ๆ อีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลินดา เกณท์มา (2558) ที่กล่าวว่า การบริหารการจัดการเรียนการสอนเป็นทีม เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้พบกับผู้สอนที่หลากหลาย หมุนเวียนกันไป ซึ่งผู้สอนแต่ละคนอาจมีบุคลิกลักษณะหรือแนวการสอนที่แตกต่างกันออกไปทำให้ผู้เรียนไม่เบื่อหน่ายกับรูปแบบการสอนที่ซ้ำแบบเดิม

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม รายวิชาสังคมไทยกับโลกาภิวัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

จากการสำรวจ พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้วยการสอนเป็นทีม ในทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ย มากที่สุด สอดคล้องกับงานของ วันชัย แก้วดี (2549) ที่ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน และอรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์ (2560) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนรูปแบบการสอนแบบร่วมมือทำงานเป็นทีม ด้วยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือทำงานเป็นทีมในรายวิชาสัมมนาวารสารศาสตร์ อยู่ในระดับมาก เช่นกัน หากพิจารณาเป็นรายด้าน จะพบว่าด้านผู้สอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ในประเด็น ทีมผู้สอนมีความเป็นกันเอง รับฟัง และให้โอกาสผู้เรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทีมผู้สอนมีการเตรียมตัวในการสอนมาเป็นอย่างดี ซึ่งผลการสำรวจสอดคล้องกับ Buckley (2000) ที่กล่าวว่า เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอนเป็นทีมเน้นเกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้สอนที่ทำงานอย่างตั้งใจสม่ำเสมอ และร่วมมือกันเพื่อช่วยให้กลุ่มผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน ภายในพื้นที่การเรียนการสอนที่เหมาะสมในระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงสมรรถนะให้ได้มากที่สุด

อย่างไรก็ตาม จากผลการศึกษาความพึงพอใจ พบว่า ในด้านด้านสื่อ และกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในหัวข้อมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและอยากที่จะเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของวาสนา ดอนจันทร์กลาง (2556) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มใหญ่ อาจารย์ดูแลไม่ทั่วถึง ไม่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนร่วมแสดงความคิดเห็นหรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างทั่วถึง นักศึกษาจำนวนมาก ไม่ตั้งใจเรียน พูดคุยเสียงดัง รบกวนสมาธิของผู้เรียน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุสิทธิ์ณ์ เจริญพร (2553) ที่กล่าวถึงประเด็นด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ว่าผู้สอนควรมีเทคนิคการสอนหลายรูปแบบเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียน เช่น การบรรยาย อภิปราย ทศนศึกษา เข้าค่ายวิชาการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

ผู้วิจัยหวังว่าผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้สอนที่สนใจปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงรูปแบบ และวิธีการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนของตน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับทั้งผู้สอนและผู้เรียนเอง ดังที่ Fullan & Hargreaves (2013) กล่าวว่า ท่ามกลางบริบทของสังคมที่สลับซับซ้อน และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนไปจากเดิม ผู้เรียนเปลี่ยนจากการเรียนรู้เชิงรับ (Passive Learning) เป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) หรือการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เน้นการทำงานเป็นกลุ่มและทำงานร่วมกัน เปลี่ยนจากการแข่งขันมาเป็นเน้นความร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปันกัน สิ่งเหล่านี้เป็นเป้าหมายอีกประการหนึ่งที่สำคัญที่อยู่ในกระบวนการสร้างทีม หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้สอนจำเป็นต้องมองเห็นความสำคัญของการปรับปรุงการเรียนการสอนซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง

ท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยเชื่อมั่นกับการทำงานเป็นทีมมาก ถ้าหากผู้สอนร่วมมือกันทำงานจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนทำได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการบูรณาการข้ามศาสตร์เป็นสิ่งจำเป็นในการศึกษายุคปัจจุบันที่ความรู้มีอย่างไม่จำกัด ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังที่ วิโรจน์ สันติประภาพ (2563) กล่าวไว้ว่า การทำงานข้ามศาสตร์ ข้ามสาขาวิชาจะสำคัญมากสำหรับอนาคต เพราะปัญหาที่สังคมไทยเผชิญจะซับซ้อนมากขึ้น ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยความรู้เฉพาะด้าน การเรียนการสอนข้ามศาสตร์ ข้ามสาขาวิชาจะต้องสร้าง “ประสบการณ์การเรียนรู้” ให้กับคนรุ่นใหม่ สร้างทักษะในการคิดให้ลึกและคิดให้รอบ ซึ่งจะช่วยสร้างจุดแข็งให้มหาวิทยาลัยเหนือกว่าคู่แข่งรูปแบบใหม่ๆ ที่มีกันเพียงการให้ความรู้หรือสอนทักษะเฉพาะด้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนที่สอนทำการสอนเป็นทีมต้องมีทัศนคติและเป้าหมายร่วมกัน เพื่อให้การสอนเป็นทีมมีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

1.2 หากผู้เรียนมีจำนวนมาก ทีมผู้สอนจำเป็นต้องมีการวางแผน และเตรียมการเป็นอย่างดี เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อผู้เรียน

1.3 การสอนเป็นทีมจำเป็นต้องใช้ผู้สอนจำนวนมาก ดังนั้น จึงควรมีผู้ประสานงานรายวิชา ทำหน้าที่ประสานงานและอำนวยความสะดวกให้กับผู้สอน

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาแบบการสอนเป็นทีมไปใช้กับนักศึกษาในรายวิชาอื่น ๆ

2.2 ควรมีการมีการศึกษาเปรียบเทียบการสอนเป็นทีมกับการสอนแบบอื่น ๆ

2.3 ควรมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หรือตัวแปรอื่น ๆ ที่เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา ตันติยาสวัสดิกุล. (2565). *กระบวนการคิดเชิงออกแบบสำหรับการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: คอร์ปอเรชั่นโฟร์ดี.
- จิราวรรณ คุ่มพร้อม สาลีพันธ์. (2561). ผลการจัดการสอนแบบทีมต่อการสร้างจิตสำนึกในการจัดการขยะของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(6-9), 222-235.
- ชรพล วิบูลยศรีน. (2557). หลักการออกแบบการสอนบนเว็บตามแบบจำลอง ADDIE เพื่อการสอนสนทนาภาษาไทยเบื้องต้นสำหรับชาวต่างประเทศ. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัย และพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 6(12), 192-204.
- ชลธิรัตน์ เจริญพร. (2553). *การสำรวจสภาพการณ์และปัญหาเพื่อการพัฒนาหลักสูตรหมวดวิชาศึกษาทั่วไป*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ทิตินา แคมมณี และคณะ. (2544). *กระบวนการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- ลินดา เกณฑ์มา. (2558). การศึกษาสภาพและความต้องการในการจัดการเรียนการสอนวิชาศึกษาทั่วไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. *วารสารสารสนเทศ*, 14(1-6), 69-81.
- วันชัย แก้วดี. (2549). *การพัฒนาทักษะการเรียนรู้เป็นทีมในชั้นเรียน สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*. เข้าถึงได้จาก <http://www.blog.rmutt.ac.th/?p=157>. 20 มิถุนายน 2565.
- วาสนา ดอนจันทร์ทอง. (2556). *ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษมที่มีต่อการเรียนการสอนระบบกลุ่มใหญ่ กลุ่มวิชาภาษาหมวดวิชาศึกษาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). *กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการสอน : ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิโรจน์ สันติประภพ. (2563). *รับมืออย่างไรเมื่อมหาวิทยาลัยกำลังถูกดิสรัปต์*. เข้าถึงได้จาก <https://thaipublica.org/2020/11/veerathai-49/>. 20 มิถุนายน 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). *กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรนิภา ไทยแท้. (2561). *ผลการใช้รูปแบบการสอนเป็นทีมระหว่างครูไทยกับครูต่างชาติแบบการแบ่งหน้าที่อย่างเท่าเทียมกันในบริบทการสอนคณิตศาสตร์ ในห้องเรียนสองภาษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรอนงค์ โฆษิตพิพัฒน์. (2560). *การพัฒนาความสามารถในการทำงานเป็นทีมด้วยรูปแบบการสอนแบบร่วมมือทำงานเป็นทีมในรายวิชาสัมมนาวารสารศาสตร์*. *วารสารครูพิบูล*, 5(1-6), 77-86.
- Branch, R.M. (2009). *Instructional Design: The ADDIE Approach*. New York: Springer.
- Buckley, Francis J. (2000). *Team Teaching: What, why, and how?*. California: SAGE Publications, Inc.
- Doorley, S., Holcomb, S., Klebahn, P., Segovia, K., & Utley, J. (2018). *Design Thinking Bootleg.d. School*. Retrieved from <https://dschool.stanford.edu/resources/design-thinking-bootleg>. June 21st, 2022.
- Fullan, M., & Hargreaves, A. (2013). *Teacher development and educational change*. London: Routledge.

- Leclerc, M., Moreau, A. C., Dumouchel, C., & Sallafranque-St. Louis, F. (2012). Factors that promote progression in schools functioning as professional learning community. *International Journal of Education Policy & Leadership*, 7(7), 1-14.
- Linder, R. A., Post, G., & Calabrese, K. (2012). Professional learning communities: Practices for successful implementation. *Delta Kappa Gamma Bulletin*, 78(3), 13-22.

วารสารบัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร